

In Auditorio de Juramento.

3,254. 13

298
10

1688

DE
JURAMENTO,
SUB PRÆSIDIO
M. JOHAN: GEORGII
LUDOVICI,

Treptoâ Pomerani,
publicè mentem suam
exponet

JACOBUS DEGNER,
Stetinensis Pomeranus.

In Auditorio Veteri,
Ad d. XIII. Aug. ANNO M. DC. LXXXVIII.

WITTENBERGÆ,
Typis JOHANNIS WILCKII.

JACOBUS DEGNER, Phil. Theol. Schol. Stetin.

DEO PATRIÆ & PATRONIS
Inclutæ Reipublicæ Sedinensis,

Religione, Legibus & regimine notæ,

Pomeraniæ Regiæ Metropolis,

Inqve mercimoniis, emundis, vendundis,

aliisque virtutibus undiqve celebris:

PATRIBUS PATRIÆ CIVITATIS

Eminentissimis & Pra-Nobilissimis

DN. CONSULIBUS

CRISPINO Berstmann/

Erdmann Lindemann/

Christiano Strauß/

Consultissimo ac Nobilissimo

DN. SYNDICO,

Nobilissimis ac Amplissimis

DN. CAMERARIIS,

Johanni Ufer/

Daniel Dillies/

DN. SENATORIBUS,

Prudentissimis ac Sapientissimis

DN. SCABINIS

omnibus & singulis

Mœcenatibus PATRONIS, ac Fautoribus Summis

Hasce Studiorum Wittebergenfium primitias

Humillima manu pectoreq; gratisimo

dicat consecrat quia debet

JACOBUS DEGNER, Phil. Theosoph. Stud. Sted. Pom.

I. Licet in pertractanda hacce materia Autores sanè
literatissimi pro vocabulo Juramenti adducere
non erubescant n̄ Jusjurandum, uti videre licet apud
Nobiliss. Pufendorf. Lib. 1. de Offic. Hominis & Civis cap. II. §. 1. pag. m. 158. Attamen quoniam non
tantum variegatae difficultates circa hanc ipsam vocem
occurrere videntur, dum, teste *Becmano De Originibus Latin. Ling. I. pag. m. 418. Apulejus Libr. de Deo Socrat.*
hanc vocem formari, ait, à Deo, quasi Jovis jurandum. Alii, verò
aliam derivationem introducere conentur. Sed etiam uti Theologi
vocabulum juramenti usitate adducunt, id quod videre licet passim
apud *B. Martinum Chemnitium part. 4. Examin. Decret. Concil. Trident.* Sic pariter etiam hæc vox frequenter legitur apud prophanos
Autores, ut pote apud *Joseph. Lib. 8. de Antiquitat. cap. 3.* item
apud *Egesipp, Lib. 5. cap. 45. &c.* Sacerdotes Judæorum sermoceriantes
introducuntur, quod nempe juramento confirmaverint, se à Romanis
nunquam fidem accepturos. Igitur etiam hanc vocem & nos retinere
volumus. Ubi tamen illud addendum, quod apud *Joseph. Lib. 4. de Bello Judaico cap. 7.* Juramentum hocce sacramentum dicatur.

II. Ut autem ed accuratius mens nostra in præsentī negotio
intelligatur observandum, quod nonnulli quidem cum Juramento
confundere conentur Execrationes, quibus rem nobis charissimam
devovemus, ut de sinceritate nostrā proximis certus sit. Imò &
Obtestationes, quibus in comparationem deducta re à nobis magnifici-
canda, pro fitemur, non minus id, quod asserimus cordi esse,
quam id, quod nos magni facere apud omnes constat. Nobis tamen
hæc à se invicem probè distinguenda esse videntur, propter
diversas suas quas habent formalitates. Confer. *Magnif. nosser Ziegler. in Not. ad Lib. 2. Grot. de J. B. & P. cap. 13. §. 10.* referimusq; ad
modo dictam obtestationem illam, qua Joseph verbis suis fidem facere
conatur per vitam Pharaonis *Genes. 42. v. 15.* hoc enim tantum
vult Josephus; quam cara mihi est vita Pharaonis, tam verum est
quod hîc dico idem Judicium quoq; ferendum est de illis verbis
quibus *Eliæus Eliæ.* Idem & constantiam suam declarare conatur
1. Reg. 2. v. 4. quando ait; Vivit Dominus, vivit anima tua non deseram te. Hoc tamen lubentes largimur, quod ejusmodi Execrationes

oues & Obtestationes quatenus ad assertionem & promissum nostrum referuntur, omnino eadem sanctitate, quæ juramenta solent, sint seruanda: Id quod optimè ostendit *Ostander in Comment. ad Lib. 2. Grotii de J. B. & P. c. ap. 13. Thef. II. ex dicto Matth. 23.*

III. Illud quoque non prætere undum est, quod in præsentem non adeo attendamus ritus circa juramentum occurrentes, hi enim diuersimode apud diversos populos adhibentur; Gentiles enim, notante *Alexandro ab Alexandro Lib. 5. Genial. diæ. cap. 10.* interdum ferro apprehenso & stricto in jugulum gladio, cælum, terram, Solem & ultrices furias aduocare solebant, mox verre immolato & in mare dejecto, jusjurandum præbebant. Christiani in primitiva Ecclesia jurabant, tacto Evangeliorum libro, notante *Sozomen. Lib. 6. H. E. T.* qui modus adhuc apud Pontificios observatur, teste *Han. in Descript. V. & N. Pannoniæ pag. 145.* A quibus Muhammedani adhuc dissentiunt, dum nimirum tacto suo Alcorano juramentum depouunt, aut etiam manu apprehensam barbam tenent, id quod multis in locis apud *Frans Ferdinand von Troilo in Itinerar. suo Oriental. legere licet.* Nam quod juramenta vana à Muhammeda saltem prohibita sint, illud clare ostendit *Hottinger. Histor. Oriental. Lib. 2. cap. 3. pag. m. 249.* Apud Christianos adhuc hodiè ritus circa juramenta adhibentur, præsertim autem circa illa quæ à Magistratu imponuntur, propter utilem quandam commonefactionem: inter alios verò ille ritus erigendi duos digitos maximè concinnus, usitatus esse videtur, unde & vulgò de jurantibus dicitur, *daß Sie zwei aus fünfzen Zehen.* Multi tamen sunt qui tres digitos, pollicem nempe, indicem & medium erigendos esse censent in honorem & reuerentiam S. S. Trinitatis. Reliquos ritus apud varios populos adhibitos qui scire desiderat, adeat *B. Balduinum in Casibus suis Conscientiæ Lib. 2. cap. 9. Cas. 6.*

IV. Quibus ita non sine utilitate adductis animus jam jam applicandus foret ad considerationem quidditatis hujus juramenti, nisi homines leuissimi atque nefarii arbitrentur, planè abstinendum esse ab ejusmodi religioso actu nempe Juramento, & sic rem à nobis declarandam dubiam facere conentur; inter alios verò maxime hocce negotium curæ & cordi est ipsi Basiliensi, de eo enim *Euseb. Lib. 6. H. E. c. ap. 5. pag. m. 134.* sequentia refert; Non multis autem, inquit, post diebus, Basilides cum inter Collegas suos ob causam quandam Juramentum posceretur, ait, sibi non licere omnino

minò jurare, pro eo quòd esset Christianus. Verum hic ipse non tantum mox debitam sustinere conatus fuit pœnam, vinculis enim eundem tradidit Aquila præfectus tyrannicus ægyptii. Sed etiam ipsa sana ratio satis ostendit, quàm absurdissima sit adducta sententia. *Baltasar enim Meisner. in erudita sua Dissertat. de Legibus Lib. 1. quæst. 3. pag. m. 46.* inter alios fines Legem naturæ maximopere sibi habere propositam tranquillitatem publicam & felicitatem temporalem; jam verò quia inter Litigantes sæpissimè aliæ probationes deficiunt, nec fides & veritas aliter confirmari possit nisi per juramentum; Igitur quoniam Jus naturæ vult pacem publicam, necesse quoque est ut velit medium nempe Juramentum in extremo etiam necessitatis casu ad hunc finem nos ducens. Hiscè quoque addere possemus exemplum ipsius Salvatoris, de quo constat, ipsum aliquoties jurasse, exempla Angelorum, Patriarcharum & Apostolorum, imò mandata ipsius æterni numinis, quibus hoc ipsum in certis casibus juramenta injungit, nisi hoc ipsum jam jam satis factum fuisset à *Robert. Sanderson. Lib. de Obligat. Juramenti Fraet. 6. Sect. 10.* Illud tamen lubentes largimur, quod Juramentum procul dubio sit vitandum, ubi conservandæ humanæ Societatis necessitas, veritatis manifestatio & fidei confirmatio, non videntur ipsius usum aliquo modo efflagitare. Unde etiam optimè Salvator falsis Phariseorum opinionibus de juramento opponit auctoritatem suam *Matth. 5. v. 37.* dicens; Erit sermo vester, Est est, non non: porro quod ultra hæc adjungitur, ex malo proficiscitur. Ubi absurditas rei nos cogit ut statuamus, Christum hæc verba opponere non ipsi Juramento sed potius modo levitatis. Confer. *Osland. in Comment. ad Grothi Lib. 2. de J. B. & P. cap. 13. Thef. 21.*

V. Tandem jam animum convertimus ad considerandam ipsam naturam juramenti, quàm *Nobiliss. Pufendorf. Lib. 4. de J. N. & G. cap. 2. §. 2.* per subsequenter explicat Definitionem, dicens; Jurandum est assertio religiosa, quæ divinæ misericordiæ renunciamus, aut divinam pœnam in nos deposcimus, nisi verum dicamus. Quæ Definitio non nisi ratione verborum differt à nostra inferius tradenda, quoad sensum enim optimè invicem conveniunt; nam eò ipso dum Deum in juramento testem veritatis invocamus, & quidem Testem, qui debet esse Vindex atque ultor contra mentientem, eò ipso procul dubio petimus, ut Deus non tantum nullam misericordiam velit erga nos exercere in fortunis nostris sed etiam

pœnam debitam nobis irrogare, si nimiram aliter loquar ac in animo est ad damnum quoddam Proximo inferendum. Verum quia Definitio Doctoris Balduini, quam tradit *Lib. 2. de Cas. Conscient. cap. 9. de Juramento* magis usu recepta atq; satis perspicua ut & clara est, quapropter etiam hujus beneficio sequentem in modum declarabimus; Juramenti uaturam, dicentes; Juramentum est confirmatio religiosa rei dubiæ, in qua Deus ipse testis invocatur & vindex atq; Ultor contra mentientem appellatur. *Robertus* quidem *Sander-son Lib. de Obligat. Jurament. Prælect. 1. §. 2. loco generis in Definitione Juramenti actum ponere non erubescit*; Ast quoniam ipse confitetur §. 5. quod Juramentum non sit simpliciter actus religiosus, sed potius talis, quo confirmatur res dubia; Propterea etiam non tam generis remoti mentionem faciendam esse arbitramur, quoniam adducto genere proximo natura Juramenti satis intelligi potest. Confer. *Philipp. Du Trieu in Manu duct. ad Logic. Tractat. 2. part. 2. cap. 1. Articuli. 1.* Nec cum Davide à Mauden describo Juramentum per affirmationem & negationem, has enim voces simul confirmationem includit, quoniam & ille, qui sensu affirmativo, & ille qui negativo sensu jurat, rem dubiam confirmare conatur teste experientia. Dicitur confirmatio Juramentum autem in oppositione ad nudam assertionem quæ Juramento confirmari solet. Et quidem audit confirmatio religiosa, quia tendit in honorem Dei, per agnitionem veritatis, Scientiæ, Justitiæ & potentiæ divinæ.

VI. Et ut ut in hac rerum universitate res aliæ ita sint comparatæ, ut propter earundem certitudinem Homo sanè easdem confirmare non auderet juramento sine summa absurditate: cujusmodi sunt res universales, quarum datur Scientia demonstrativa. It: illæ, quas existere ipsa sana ratio dicitur, & illa, cujus existentiam Creaturæ singulæ suo confirmant testimonio. Interim tamen dantur res quædam particulares, dantur res singulares, quæ propter varias occurrentes circumstantias & mutabiles casus, quibus sunt obnoxia, maximopere dubiæ sunt: dantur & actiones de quarum veritate vel falsitate testimonia humana nos non satis certiores reddere valent; tum propter ignorantiam humanam, tum etiam idè quod ingenium humanum facillimè vicio mendaciæ sese obstringat. Et tamen maximopere expedit hominibus, ut de rebus inter ipsos controversis & mutuo agitatis habeant aliquam certitudinem;

dinem; quia absque eadem nulla esse potest inter homines fides, aut iustitia, quæ firmissima sunt vincula humanæ societatis. Igitur procul dubio etiam necesse est, ut in ejusmodi dubio casu assertum nostrum confirmatione religiosa eò certius reddamus, hac confirmatione religiosa Deum testem invocemus, ac invocatum, vindecim contra mentientem appellemus. Id quod optimè persectum erat Martiano, hic enim cum una cum Episcopis, in Synodo quæ in Sangario Bithyniæ erat, congregatis de fide Sabbatii (qui ex Judæo Christianus factus erat) maximopere dubitabant, & cogitabant Sabatium petiturum aliquando Episcopatum & sic diviseram Ecclesiam: propterea ipsum juramento obstringebant & sic confirmatione religiosa hanc rem dubiam certiore reddere cogebant, apud *Socrat. Lib. 9. H. E. T. cap. 37.*

VII. Invocamus autem hæc confirmatione religiosa Deum testem non tantum quando vel juramus per vitam Dei omnipotentis, secundum illud *Jerem. 4. vers. 2.* vel etiam quando dirigimus hoc juramentum ad verum Deum Zebaoth, juxta pronunciatum *Esaiæ cap. 19. v. 18. it. cap. 65. vers. 16.* Sed etiam ille dicitur invocare Deum testem qui per falsos Deos jurat, modo illos verè pro Deis habeat, & hanc ob causam adstringitur quoque ad observandum illud quod juratum est, & si fefellerit, revera perjurium committit. *Confer. Anton. Le Grand. in Institut. Philosoph. secundum Principia Renati Des Cartes pars. 10. Articul. 30. pag. 602.* Notantur autem dico qui per falsum Deum jurat, quoniam sanè si juramentum quisquam conciperet per aliquam rem quæ opinione divinitatis destituitur, hoc nimirum sensu, ut illa res testis atque Ultrix perjurii invocetur, ille sanè absurdissimus esset dicendus. Quapropter etiam optimo jure magni nominis *B. Balduinus loc. citat. cap. 9. Cas. 2. pag. 330.* reprehendit *Azorium*, qui *Lib. 10. Institut. cap. 2. §. 3.* vult jurandum esse per sanctos, non propter ipsos, quasi numeris & divinitatis aliquid haberent, sed propter Deum, qui est autor omnis veritatis & Sanctitatis, quam habent sancti: quemadmodum imagines coluntur non propter ipsas, sed propter Deum omnis sanctitatis datorem & largitorem. Verum uti *B. memoria Dn. D. Qwendsted. in Theologia sua Didactico Polemica parte 4. cap. 11. Sect. 2. quest. 6.* uberrimè demonstravit cultum illum religiosum, quem Pontificii ipsis imaginibus Sanctorum exhibent, esse absurdissimum; ita etiam nos optimo jure asserere possumus, juramenta illa, in quibus Sancti tanquam testes

testes rei invocantur dubiæ esse absurdissima, quoniam nec sunt Deus, confitente ipso Azorio, nec erunt omniscii, ut possint animum hominis intueri & sic testimonium infallibile de mentis suæ cogitationibus perhibere. Nec omnipotentiam à Deo habent, ut possint vindicem atq; Ultorem contra mentientem agere. Eò ipso verò dum Deus tanquam testis in juramento invocatur, clarè hoc ipsum distingvitur à Voto. In voto enim transigitur cum Deo ipso, ut cum parte; cui vota immediatè nuncupantur: Ast in Juramento transigitur cum homine, Deus autem adducitur, non ut pars, sed ut Testis.

VIII. Ultima vera quod concernit nostræ Definitionis verba, quibus assertum nobis fuit, quod per Juramentum invocetur Deus non tantum ut Testis rei dubiæ, sed etiam Vindex & Ultor perjurii appelletur contra mentientem; illa ipsa Robert. Sanderson. *Loc. adduct. pag. m. 9.* planè è medio tollere conatur, quando sequentem in modum dixerit; Dixi in Definitione Deum testem ἀπὸς & præcisè, non autem judicem aut vindicem, quod tamen à nonnullis est additum: verè quidè, sed fortasse nō necessariò, id quod fieri non debebat, quia à Definitione abesse debet omne superfluum. Fateor, pergit, utrumq; facere illum qui jurat; nempe & Deum testem adducere veritatis ejus quod dicitur & vindicem falsitatis: sed illud primariò & per se, hoc verò secundariò & ex consequenti. Verum quomodo hæc verba nostræ Definitionis, quibus Deus appellatur Vindex & Ultor contra mentientem, ex abundantia in hanc Definitionem sunt introducta, nondum perspicio, nec etiam illud mihi satis persuadere possum, cum teste *Clariss. Nold. Log. Recog. cap. 14. Præcept. 3.* Definitio sit pars methodi explicans quid res sit; Juramentum verò unice eam ab causam suscipiatur, ut homines ad enunciantium verum aut servandum promissum eò firmius adstringantur metu divini numinis omniscii atq; omnipotentis: hinc patet adducta verba nullo modo tanquam superflua, in nostra occurrere definitione, sed potius maximopere facere ad explicandam juramenti naturam, quoniam esse Vindicem & Ultorem medacii mendacii deditis; jam verò nō sanè majorem metum ad servandum promissum & enunciantium verum in homine excitare potest ulla res, quamilla, quæ à Phantasia cognita ullo modo homini judicatur mala. Confer. *Adrian. Heerebord. Colleg. Ethic: Dissertat. 13. Thef. 3. num. 3.*

IX. Circa

IX. Circa hanc modo explicatam Juramenti naturam observat *Mag-
nif. noster Ziegler in Not. ad Grovii Lib. 2. de J. B. & P. cap. 13. §. 14.* quod tres il-
lius dentur comites, quorum primus ipsi est veritas, alter judicium, &
tertius demum justitia, quibus adhuc quartus addi posse videtur, nempe
possibilitas: ita quidem ut duo priores magis magisque comitentur ipsum
juramentum, duo posteriores autem maxime rem de qua Juramentum in-
stituitur. Primam quod concernit Juramenti proprietatem, quæ ex par-
te Jurantis maxime fluere dicitur est veritas; ut Jurans nempe clare ex-
primit quid sentiat, non verò ambigüe, & hæc proprietates sua sponte stu-
it, nam si Juramentum eam ob causam est institutum, ut per illud ipsum
res dubia religiose confirmari debeat, quilibet facile intelligit, quod ver-
ba, quibus mediantibus Juramentum exprimitur, non debeant esse am-
bigua, quoniam alias res dubia & incerta, etiam adhibito Juramento,
maneret adhuc dubia & incerta, confirmatio etiam nulla locum hoc
pacto posset habere, sed totum Juramentum foret frustraneum.
Cui asserto addi meretur dictum hebræorum: 6. v. 16. Ubi expresse
Spiritus Sanctus asserit, quod omnis controversiæ finis sit Jura-
mentum, ad confirmationem adhibitum, quod ipsum *B. Balta-
sar Meisn. part. 3. Philos. sobr. sect. 1. conclus. 5. & ult.* sequentem in modum
explicat; hoc ipso docemur, inquit, si veritas alio non potest inquiri me-
dio, licere Juramentum tanquam ultimum medium vocare in subsidi-
um ut ita exploretur veritas & terminetur exortum litigium, quod si
vero permittatur, ut inter Jurandum adhibeantur æquivocationes & a-
liud verbis Juretur aliud vero mente reservetur, tunc tale Juramentum
non manifestat veritatem, nec finiri per illud possunt controversiæ, sed
magis perplexæ dubiæque redduntur. Unde facile constat, maximo opere
errare illos Scholasticos, qui statuunt verba Juramenti posse esse ambi-
gua, ita ut vera sententia in mente teneatur absque metu perjurii. Quos
accuratissime refutatos lege apud *B. Balduin. loco saepe laudato Libr. 2. c.
9. casu 7.* Quapropter etiam merito diras sustinuit pœnas hæreticus il-
le hæreticorum Arius, merito terror eum ex quodam conscientiæ secreto
constrinxit, merito demum præ doloribus acerbissimis è vita discessit,
eò, quod Imperatorem decipere conatus fuisset, Juramento quodam am-
biguis verbis concepto; ita enim *Socrates Lib. 3. historie Eccles. Tripartit.
10.* de pessimo hocce facto disserit; Imperator autem de Ario experiri
volens, eum ad pallatium evocavit, percunctatusque est, an Nicæni
concilii decreta servaret, ille verò nihil moratus repente subscripsit de-
creta fidei per subscriptionem arte callida circumveniens. Et Imperator
quidem miratus ei intulit jusjurandum, qui etiam hoc fraudulenter e-
git, quodammodo Jusjurandum arte deludens. Ferunt enim de illius

machinatione pergit citatus Autor, conscripſiſſe Arium hæreſin ſuam
in charta, quam ſubala ferebat: unde verè ſe Jurare credidit, dicens, ſic ſe
ſapere ſicut ſcripſiſſet. Veritas quoq; hæc à Jurante requiſita, excludit
reſervationes mentales à nonnullis Scholaſticis approbatas, hi enim ſta-
tuunt, quod etiam ſi verba ſignificatione ambigua non ſint, poſſe tamen
ſine mendacio tacitam quandam mentis cogitationem pro vero ſermo-
nis ſenſu haberi, licet is, cui Juratur, aliter intellexerit. Sic putant fas eſ-
ſe, cui quam Jure Jurando, ut vitam redimat, Latroni pecuniam promit-
tere, cum tamen in animo habeat, nullam ipſi dare quia tacite ſecum di-
cit; daboſi debeo. Verum aut illa in mente reſervata cogitatio tendit in
damnum illius cui Juratur, aut non. Si prius, ſane non poteſt ſine men-
dacio ejuſmodi tacita mentis cogitatio retineri, quoniam mendacii
formalis ratio in eo conſiſtit, ut aliquis dolo malo & deſtinata ex mali-
tia alteri, diverſa ab animi ſententia, proferat, eo ſine, ut iſti noceat,
aut vana ſpe eidem illudat, conferatur Nobiliſſ. *Pufendorf. Lib. 4. de Jure
Nat. & Gent. c. 1. §. 8.* ſi verò poſteriorius, nempe ſi tacita in mente reſerva-
ta cogitatio non tendit in damnum ejuſ cui juratur, quare non vellet
Jurans optimum ſuum affectum, quem in animo fovet erga eum, cui
Juratur, eidem manifeſtare, quam potius eundem ſine ulla cauſa ad unco-
naſo ſuſpendere. Quibus addi merentur ea quæ habet *Robert. Sander-
ſon Lib. de obligatione Juramenti præli. titione 6. ſect. 5.*

X. Altera Juramenti proprietates quæ ex parte Jurantis maximopere
ſuum ortum trahit, dicitur eſſe judicium, ut nempe Jurans intellectu
polleat & maturo Judicio Juret. Quoniam autem Judicium intellectus
impedire poteſt, vel per defectum ætatis, ut in pueris; igitur etiam in fo-
ro externo certi anni ſunt conſtituti, ad quos antequam pervenerint, nec
pueri nec ad Juramentum aſſertorium præſtandum admittuntur, nec
coguntur ad promiſſorium in judiciis. Verum in foro conſcientiæ, ſive
interno magis attenditur num ne puer Jurans ſit doli capax, ut poſſit ni-
mirum quæ ſit natura Juramenti & vis ejuſdem, & ſi tenuiter, aliquate-
nus tamen intelligere, tunc ſanè Juramentum ab eodem præſtitum ob-
ligat, quia proceſſit ex animo Judicandi facultate aliquatenus prædito.
Et quia etiam atque etiam furor ut & dementia ſummopere turbant,
Judicium intellectus Jurantis, hinc facile conſtat, ejuſmodi Juramenta
in quantum ſunt actus amentium, nullatenus obligare. Quod ſi autem
quis alias furioſus & amens, lucidis tamen animi intervallis per certa
tempora ita fruatur, ut per illa intervalla mentis ſuæ ſit compos; Jura-
menta ab illo tunc præſtita non minus obligant ad ſui impletionem,
quam diu contigerit eum recto rationis uſu frui, quam ſi ab homine ſe-
næ & ſedatæ mentis præſtita fuiſſent. De cætero etſi vinum ut & ceræ-

viſa

viffa in maxima copia fumta nihil fapissime moderabile fvandeant; at-
tamen in præfenti, ubi de Juramento agitur, difpiciendum eft qualis
qvantusqve fuerit ebrietatis excessus. Num fcilicet in eo gradu, ut im-
pediret tantum aut perturbaret ufum rationis, an in eo ut ipfam men-
tem penitus auferret, hominemqve fummta ratione quali in feram aut
beftiam converteret. Rationis ufum penitus fublato qvi Juravit, tenetur,
ubi ad fanam mentem redierit & ebrietatis & temerarii Juramenti feri-
am agere pœnitentiam: non tamen obligatur Jurans ad faciendum,
qvod fe facturum juravit; quia quo tempore juravit, non habuit eum
rationis ufum qvi neceffarius fuiffet ad Judicandum de rebus agendis,
cum aliqva animi deliberatione. Aft rationis ufum impedito tantum, non
autem penitus fublato qvin poffet, qvantumvis ebrius de rebus agendis
aliqvo modo judicare & ftatuere, videtur etiam obligari ad Juramen-
tum adimplendum, tum ratione antecedentis deliberationis, tum in ali-
quam temeritatis fux pœnam, ut difcat in pofterum fapere & fobriam a-
gere vitam, ne id in fe temere admittat ebrius, qv od eum fobrium ringat.

XI. Hifce præmiſſis difpiciendum venit numne dolus poffit turbare
Judicium intellectus ad legitimum juramentum requifitum: hoc fenſu;
fi quis alieno verbo vel factò in errorem inductus jurat fe aliqvud fa-
cturum, qv od niſi ab alio deceptus, non fuiffet juraturus. Qua occaſio-
ne difputatur ab Aujuftino, Maſio &c. de Juramento à Joſua Gibeoni-
tis præſtito, qvi nimirum ſimulabant, ſe & peregrinos eſſe & conjuncti-
onem cum populo Dei qværare *Joſua 9. v. 18.* ubi fanè dici non poteſt,
dolum Gibeonitarum cauſam dediffe contractui vel Juramento Joſux,
quoniam præſentes erant Gibeonitæ: ſed ſaltem in eo error verfabatur
Principium Iſraelitarum, qv od ratione Patriæ melius fuiffet pon-
derandum: Unde & hic dolus in contractu Gibeonitarum cum
Joſua fuit circa rem extrinſecam & accidentariam, propterea quo-
que non ceſſavit eſſe validus confer. Comment. *Oſiand. ad Lib. 2. Grotii
de Jure belli & pacis. c. 13. Theſ. 2. & 3.* Qvibus ſuppoſitis facile jam conſtat
Joſuam cum ſuis non fuiffe hâc in re plus æquo ſuperſtitioſum, qv od
non auſus fuerit reſcindere Juramentum, cujus religione obſtrictum
ſeſciebat. Patet etiam recte Joſuam & Principes reſtitiffe populo qvi
putabat, Gibeonitas Jure occidi poſſe, hiſce verbis, juravimus vobis in no-
mine Domini Dei Iſrael, qva propter etiam non poſſumus eos contin-
gere *v. 10.* Id qv od noſtrum aſſertum Deus ipſe etiam duplîci compro-
bavit ſigno, altero nempè, cum pugnanti Joſux pro Gibeonitis adverſus
conjuratos in eorum pernitiem Reges victoriam in ſignem conceſſit,
edito in ſimul illuſtri miraculo *Joſua 10. v. 13.* Altero, qv od poſt centum
ſuperque annos Saul Regis injuſtam pacti cum Gibeonitis fœderis vi-

olationem triennii fame publica vindicaverit 2. *Samuel. I. v. 1.* confer. quoque hæc de re magnificus noster Ziegler in *Not. ad Grot. Lib. 2. de J. B. & P. c. 13. §. 3.* Verum si Juramentum dolo illicitum concerneret rem illicitam, tunc procul dubio aliter Judicandum foret & dicendum, quod valens Imperator neutiquam adstrictus fuisset servandi illud Juramentum, quo Juraverat (seductus à conjugè & Eudoxio hæresi Arriana adducto) se velle in impietate dogmatis Arrianorum semper persistere, & undique contraria sentientes expellere *vid. Theodoret. Lib. 7. H. E. T. c. 13.*

XII. Jam jam adhuc superest, ut circa proprietatem hancce secundam ponderemus numne vis & metus impedire possint, quo minus Jurans polleat satis maturo intellectus Judicio. Nempe, si maximè gravi metu, utpote captivitatis, cruciatus, vel ipsius etiam mortis exigeretur res aliqua ab homine quæ nec illicita esset, nec impossibilis, sed ipsi tantum Juranti, plus, minusve incommoda; ut si quis iter faciens incideret in Latrones, qui mortem ipsi strictis gladiis minarentur, nisi promissa sub Juramento certa pecuniæ summa vitam redimeret: ubi asserimus, & licitum esse in hoc casu pecuniam promittere, & promissione Jure Jurando firmare; cujus asserti rationem eam suppeditamus, quod è duobus propositis malis liceat, imò deceat, prudentem minus eligere: Jam verò minus malum est pecuniæ jactura, quam vitæ, quia licitum est, tale Juramentum præstare, certum quoque erit, Juramentum ejusmodi obligare, imò necesse est, ut pactum cum prædonibus pretium persolvatur. Nec dubitemus, numne Deo placeat quod Ego innocens me bonis meis spoliem & illa in impium nebulonem conferam, quoniam Deus uti odio prosequitur omne homicidium, ita quoque sane non delectatur eo facto, si quis ipse finem Vitæ suæ imponeret; Jam verò si aliquis recusaret Latroni Juramentum desideratum præstare, imò si nollet ipsi desideratam promittere pecuniam, procul dubio non obstaret nequitia Latronum, qua ipsi stimulati illum propter pertinaciam suam interficerent, & sic ad minimum sensu morali in causa fuisset, quod è vita excedere debuisset, confer. *Clariss. Pascha Rector Collegii Grönningiani Stargardensis in Collegio suo oratio part. generali punct. 2. c. 3. sect. 1. §. 20.* Et ut ut hocce Juramentum videatur esse coactum, coactum tamen saltem est ex parte principii actionis externi & remoti; sed ex parte principii proximi, quod est in omnibus actionibus humanis voluntas, nulla potest esse coactio, uti hoc ipsum alio loco à nobis fuit demonstratum. Quia igitur in casu necessitatis solutio pecuniæ præ morte liberè fuit electa, procul dubio quoque hocce placitum Deo approbante erit præstandum, eò, quod ipse Deus injungat liberè eligenti, se debere omnino facere secundum illud quod egressum est ex ore suo; quapropter

et

etiam non videtur fatius & Deo acceptius, pecuniam à Jurante promissam inpias causas erogare, quam nebulonis alicujus malitiam eadem alere; Quoniam hoc pacto sanè Jurans non faceret secundum id, quod egressum erat ex ore ipsius.

XIII. Tertia quæ Jam nobis occurrit juramenti proprietates, quæque maximoperè comitem agit ipsius rei, de qua Juramentum instituitur, est & vocatur Justitia, ut nempe quod Juratur, sit licitum & honestum. Ubi probe distingvendum esse monet *Magnificus noster Zieglerus in Notis ad Hugonis Grotii L. 2. de J. B. & P. c. 13. S. 6.* Inter Juramentum illicitum & Juramentum de re illicita factum. Illicitum posse esse, ait, ratione alicujus circumstantiæ & qualitatibus vitiose, ut si sit temerarium, si prodige promissorium &c: De re illicita autem illud fieri dicitur, quod pro objecto habet, rem lege vel divina vel humana prohibitam, quarum illæ, quæ nempe Legibus divinis moralibus omnibus hominibus in universum sunt prohibitæ dici consueverunt eruditus, illicita primario talia. Illæ vero res quæ mediate & vi illius generalis mandati divini, quod præcipit rectoribus in omnibus licitis & honestis esse obediendum, sunt prohibita, appellantur illicita secundario talia, & non habent locum apud omnes omninò homines, sed tantum respectu illorum illicita dicuntur. qui sunt aut membra alicujus communitatis, aut eorum, qui aliquo munere aut officio funguntur, aut in certo aliquo vitæ statu aut conditione sunt constituti. Jam etsi gravissimum peccatum sit jurando promittere vel vovere rem legibus divinis prohibitam, etsi enorme peccatum sit, quod si homo in certo aliquæ vitæ genere constitutus juret, quicquid legibus illius communitatis repugnat. Etsi quoque mortale peccatum sit, quod si homo jurando promittat id, quod naturæ aut ratione illius muneris sive vocationis, in qua vivit, non est consentaneum: multo tamen gravius peccat, si nimirum adimplet illud quod promissit, quoniam hoc pacto duplicis peccati reus fit; unius, quod est ejus speciei cujus est factum, in se consideratum, alterius, quod est violatæ religionis, ortum ex irreverentiâ & abusu nominis divini, cujus autoritate rem malam, quantum in ipso est, confirmat. Unde procul dubio enorme fuit peccatum Macedonianorum, quod non tantum inter se haberint conjurationem, se nunquam à sua hæresi velle recedere, sed etiam duplex inde fiebat hocce peccatum, quod nec precibus nec promissionibus locum relinquere vellent, quibus mediantibus Imperator eorundem quærebatur salutem vid. *Sozomenes L. 9. H. E. T. c. 43.* E contra vero David optimè facit, dum Deo gratias agit, qui eum à nefario incepto retraxerat *1. Samuel v. 25. v. 33.* Juraverat enim David, se velle non tantum totam Nabal's familiam eradicare, sed etiam non permit-

tere ut ipsi vel Canis superesset v. 22. quod Juramentum à Davide præstitum procul dubio summe erat illicitum, nam etsi Nabal non solum ingratum se exhibuerat erga Davidem, etsi etiam convitia & probra conjecerat in Principem populi, attamen adhuc tanti non erant convitia illa, ut propterea ejusmodi atrocem vindictam sumere potuisset de Nabale: Erat enim ille designatus quidem imperii candidatus, nondum tamen gaudebat Jure gladii & Mejestate, quare etiam ejus Majestas læsa dici non poterat, quam oblationem magna alias dignus fuisset pena Nabal. Ex modo adductis jam sufficienter constat, quare Juramentum silentii hominem non obliget, si nimirum aliquis incidens in Latrones cogereetur, ne ab illis occideretur, Juramento silentium promittere: Nunquam se scilicet ipsorum latrocinia cuiquam revelaturum; aut nomina Magistratui proditurum, quoniam res sanè de qua factum fuit hocce Juramentum, est illicita, si enim omne illud præstare debemus hominibus, quod nos ab ipsis desideramus, juxta illud *Matth. 7. v. 12.* procul dubio illicitum erit de imminente periculo non admonere proximum, Illud tamen erudite observat circa præsentem materiam *maximè Reverendus Dn. D. Schwartz, Sereniss. Electoris Brandenburgici Consiliarius longe gravissimus, Prepositus Synodi Stargardiensis, ut & templi Mariani Pastor Primarius meruissimus, in dissertatione quadam peculiari de obligatione conscientia hic Wittebergæ habita §. 9. quod tacendum sit Juranti quoad speciem, non verò quoad genus, id est damnum quod ipsi ut privato Latrones intulerunt, non revelandum esse in genere, tamen debere moneri Magistratum, ut à Latronibus vias purget publicas. Confer. Osiander in notis ad Librum 2. Grotii de J. B. & Pacis c. 13. Thef. 14.*

XIV. Et quia fieri potest, ut res in se licita ex errore videri possit alicui illicita; fieri etiam potest, ut quis post habita illa conscientia erronea adhuc tamen Juramento polliceatur se hoc vel illud facturum: In quo casu observandum, quod tale Juramentum non fuerit susceptum sine gravi peccato, temeritas enim Jurandi indicat, quod, etsi in præsentem saltem Juraverit, de ea re, quæ sibi apparuerit illicita, nihilominus tamen se Juraturum, si fuisset res verè illicita. In ejusmodi casu quoque attendendū, tale Juramentum non obligare, nec posse aliquem, stante illo errore, illud præstare sine peccato, quod Jurans promissit: mala enim, juxta tritum illud, quæ Juramento promittuntur pejus servantur. Verum si Jurans, postea melius edoctus, errorem suum agnoscit & corrigit; tunc Juramentum quod prius non obligabat, exinde incipit de novo obligare. Juramento enim inest obligandi potentia, quasi naturalis & inseparabilis; quæ potentia sempiterna est apta exferere vires suas & prodire in actum, nisi ab aliquo impediente prohibeatur: ita ut Juramentum, re-
mota

mota illa errantis conscientia obligatione, quæ ipsius vim impediēbat prius, sine omnimoda aut alterius rei ope, ex vi sua obliget.

XV. Deniq; quartam Juramenti proprietatem diximus possibilitatem, quæ maxime comitem agit rei de qua Juramentum instituitur & importare dicitur illud, quod nimirum dicta res nullam implicare debeat contradictionē, nec in se nec ratione alicujus circumstantiæ, nempe loci, temporis &c. h. e. res de qua juratur, ita debet esse comparata, ut nō tantum ratione sui à jurante præstare possit, sed ut & circumstantiæ pariter permittant, ut à jurante illud in actum deduci possit, quod sub Juramento promissit. Unde proculdubio absōnum foret, si quis jurando promitteret se asinum docturum literas. Imo absurdissimum esset Caji Juramentum hodie Viennæ existentis, si eodem promitteret, se cras cum Titio cænaturum Parisiis. Cujus ratio est in promptu, quoniam Juramentum ejusmodi plane est nullum, idē, quod non participet de definitione veri Juramenti: Juramentum enim adhibetur saltem ad religiose confirmandam rem dubiam, non vero eam, quam contradictionem involvere, & sana ratio & sensus ipsi dicitant. Nec etiam Juramentum hocce nō servatum in nos provocat vindictam divinam, quoniam divina vindicta ab illis saltem expectari debet, qui per potentiam agendi actu offendunt Justitiam divinam. Nec etiam mendacium in Juramento de re impossibili metuendum est, quia Jurans de re impossibili non dolo malo &c. alteri diversa, ab animi sui sententia, profert, ut ipsi noceat: Quoniam animus Jurantis jam jam idem cogitabat, posse quidem ejusmodi Juramentum Jurantem proferre, sed absq; effectu, imo ille, cui Jurabatur satis perspicere valebat, nullum damnum ex hocce promisso Jurato sibi expectandum esse: quæ propter quia solutio ejusmodi argumenti nec Deum vindicem, nec etiam ultorem pertimescere debet, propterea etiam Jurans non obligatur hocce suo Juramento.

XVI. Quoniam igitur dicto modo natura juramenti fuit exposita cum suis proprietatibus, superest adhuc ut consideremus potestatem, quam sibi arrogare videtur Pontifex Romanus, dum simili modo, uti Principes seculares dispensant in Legibus suis, pariter ille quoq; in votis & Juramentis dispensare conatur, magnaq; audacia subditos Regum à fidelitate sua absolvit, Principum contractus & fœdera rescindit, Votorum & Juramentorum vel arctissima quæque vincula commutat, relaxando, dispensando, contraria jubendo &c. Verum quia Juramentum eodem ipso actu & in eodem instanti, quo Juranti inducit obligationem, servandi promissionem, acquirit etiam simili cui Juratur Jus ad rem promissam: hi enim duo effectus Juramenti ita conjuncti sunt, utposito altero vel sublato, alterum quoque necesse sit simul poni & tolli. Jam vero si dispensatione tolleretur obligatio Jurantis, tolleretur quoque Jus ejus cui Juratur, & per consequens injuria pateretur à Papa, ille, cui dispensatione Jus suum adimeret

172
admeret ipso reclamante, id quod ab ejusmodi sanctissimo Patre ne quidem cogitare debebat. Er ut ut alii Pontificiorum, qui scil. prudentiores videri cupiunt, attribuant ipsi tantum dispensationem improprie sic dictam, hoc sensu, ut ille declaret saltem Juramentum in eo casu non obligare propter bonum quod impediatur aut malum quod sequeretur; si illud Juramentum servaretur. Verum quoniam concedente *Eccl. in appendice dispensationis de fide hereticis servanda & explicitante B. Balduin. l. saepe c. L. 2. c. 9. casu. 18.* per bonum non impediendum intelligunt incrementum Ecclesie Romanae ejusdemque utilitatem, & per malum non admittendum, ejusdem decrementum: Igitur posito, neutriquam vero concessio, incrementum Ecclesie Romanae Apostaticae esse bonum (quod tamen hactenus nondum fuit probatum) nondum tamen sequitur, faciendum esse malum ut exinde eveniat bonum: Fidem nempe Deo datam non esse servandam, ut eo magis incrementum sumere possit Ecclesia Romana. Imò suum, cui nempe juratur, non esse tribuendum, idè, quod impediatur incrementum Ecclesie Romanae Apostaticae. Accedit quod si sermo sit de malo turpi atque inhonesto, hoc sensu, ut Pontifex R. declarare debeat, juramentum de re illicita factum, non obligare; tunc sanè supervacanea foret declaratio Pontificis, quia Jurans potest propria autoritate imò tenetur retrahere, quod de re illicita Juravit, non expectata Papae vel etià alterius cujusquã dispensatione confer. *Osiander in Comm. ad Grot. L. 3. de J. B. & P. c. 7. S. 17.*

XVII. Longe verò aliter se res habet cum superiore legitimo, hic enim, si non vel expresso vel saltem presunto consensu suo (sive antecedente sive consequente) promissionem subditi semel confirmaverit, potest omnino Juramentum ejusdem, factum de rebus & actionibus, quae directioni superioris subsunt irritum facere, ejusdem obligationem tollere: idq; ideo, quia qui habet in alterius actiones & res imperium, in ejus praesidium non potest à subiecto aliquid disponi, & ubi factum fuerit, isti idem rescindere licebit. Undè facile constat supervacaneam esse illam responsonem, quae auctor aliquis antea adductus satisfacere conatur argumentis Adversario rum, dum scilicet hunc in modum suam exponit mentem; ad certum Respondetur, inquit, sub Juramentum promitti interdum aliquid quod est liquidò honestum vel licitum, vel de quo est dubiū, utrum sit licitum & utile, nec ne. Priori modo, pergit, non fieri irritationem Juramenti aut dispensationem circa illud; posteriori autem modo non est absurdum si contingat, quia est informatio conscientiae informationis indige. Nam certè nec potest aliquid promitti ex illis rebus, quae superioris directioni subsunt, quod esset liquidò honestum vel licitum; nec debet dubitari annon Juramentum factum de rebus, quae subsunt alteri, factum sit de rebus licitis, cum obligatio quae fit à subdito in iis rebus in quibus superiori subest, non potest, nisi de re illicita fieri. Id quod optime declarat *Magnificus noster Ziegler in Not. ad Grot. Lib. 2. de J. B. & P. c. 13. S. 20.* Quando ita disserit; Juramentum de re per Justum superioris interdictum illicita idè non obligat, quia praestatur adversus primum præceptum secundae tabulae, contra quam Juramentum non obligat; hinc lege Hebraeorum Numi: 30. Pater poterat rescindere vota Jurata filiae familias, maritus uxoris, Dominus servi &c. si videretur.

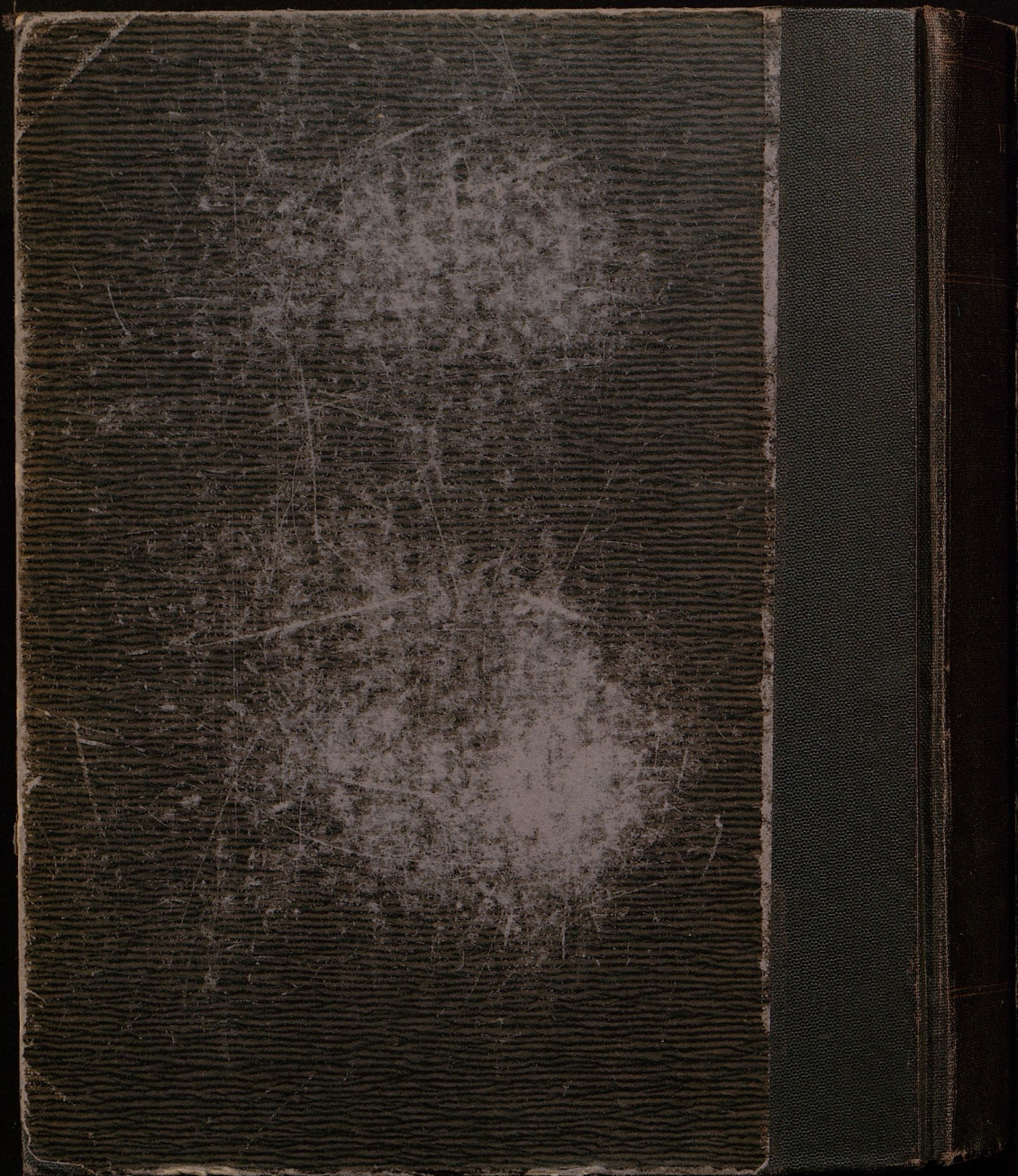
Wittenberg, Diss., 1688-89

f
56.

1017

J. G. Ludovici de iuramento.

3,254. 13
298
10

DE
JURAMENTO,
SUB PRÆSIDIO
**M. JOHAN: GEORGII
LUDOVICI,**
Treptoâ Pomerani,
publicè mentem suam
exponet
JACOBUS DEGNER,
Stetinensis Pomeranus,
In Auditorio Veneri,
Ad d. XIII. Aug. ANNO M. DC. LXXXVIII.

WITTENBERGÆ,
Typis JOHANNIS WILCKII.